

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО

Скопје

Врз основа на член 16 став 1 алинеја 5 и став 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија”, бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16 и 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија” бр. 101/19, 153/19, 180/19 и 275/19), Владата на Република Северна Македонија, на седницата донесе:

ПРОГРАМА
ЗА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА ЛИЦА СО БОЛЕСТИ НА ЗАВИСНОСТИ
ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА 2021 ГОДИНА

Употребата и злоупотребата на различни психоактивни супстанции, негативно се рефлектира на севкупното живеење и функционирање како на индивидуален, така и на професионален, семеен и социјален план, предизвикувајќи големи страдања и загуби.

Особено загрижувачко е постојаното намалување на просечната возраст на злоупотреба на психоактивни супстанции и возраста на започнување. Употребата на психоактивни супстанции помеѓу малолетните лица (лица под 18 годишна возраст) во Република Северна Македонија станува сериозен проблем и за кој е потребен сериозен пристап од сите засегнати страни како од професионалните здравствени работници така и од креаторите на политиките.

Консумацијата на алкохол денес не е само појава кај возрасните лица, туку и кај младите луѓе чиј број од ден на ден станува се поголем. Истотака, се поголем е бројот на консументи на алкохол и меѓу жените. Околу 85% од возрасните лица употребуваат алкохол, што е една од главните причини за повеќе болести или прерана смрт. Злоупотребата на алкохол е одговорна за околу 9% од вкупниот морбидитет во европскиот регион, зголемувајќи го ризикот за појава на хепатална цироза, одредени видови на карцином, хипертензија, инсулт и конгенитални малформации, како и појавата на семејни, работни и социјални проблеми, несреќи, напади, криминогено и кривично однесување, несакани повреди, сообраќајни несреќи, насилство, убиство и самоубиство и друго. Се проценува дека над 60.000 луѓе се алкохоличари, а 300.000 имаат проблеми со алкохолот и покажуваат знаци на алкохолна болест

Според Студијата за употреба на психоактивни супстанции помеѓу општата популација во Република Северна Македонија (Институт за јавно здравје 2017), највисоко ниво на консумирање на алкохол е пронајдено во возрасната група 25-34 (76,9%), потоа следи

возрасната група 15-24 со 74,7%. Најчесто користена нелегална дрога е канабисот и 8,2% од сите возрасти пријавиле дека земале од оваа дрога во одреден момент од нивниот живот. Стапките на преваленца на земање други видови на дроги во текот на животот се значително помали: екстази 1,6%, амфетамини 1,1%, хероин 1,1%, ЛСД 0,5% и кокаин 1,3%.

АНАЛИЗА НА МОМЕНТАЛНАТА СОСТОЈБА

Третманот на лицата зависни од алкохол актуелно е со доминантна психијатријска ориентација и се одвива пред сè во болнички услови, во трите психијатриски болници во државата (Скопје, Демир Хисар и Негорци), а се врши болнички и дневно-болнички на повеќе од 400 лица.

Третманот на лицата зависни од дроги е расположливо во рамките на јавните и приватните здравствени установи во земјата.

Третманот на лекување во јавните здравствени установи вклучува дневно-болнички третман, болничко лекување, детоксификација и агонистичка терапија со опииди (метадон и бупренорфин). Најголемиот дел од лицата со растројства од употреба на дрога се лекуваат дневно-болнички, каде се нуди третман со агонистичка терапија со опииди, психо-социјални интервенции, индивидуално или групно советување и социјална и психо-терапија.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Основна цел на програмата е вклучување на што поголем број на лица со растројства од употреба на дрога во програмите за лекување со агонистичка терапија со опииди (метадон и бупренорфин), со што ќе се намали употребата на илегални дроги, смртноста од предозирање, честотата на инјектирање, употребата на нестерилен прибор за инјектирање, ширење на инфекции со ХИВ/Хепатит Б и Ц и ќе се намалат криминалните активности.

Ефикасноста на терапијата на одржување со метадон и бупренорфин се состои и во подобрување на квалитетот на животот, здравјето, можноста за вработување, социјалното функционирање и физичкото (телесното) функционирање.

Цел на програмата е на лицата што употребуваат дроги или се зависни од нив да им се пружи помош и поддршка преку широко достапни, ефикасни, флексибилни и индивидуално прилагодени интервенции што ќе го подобрат нивното здравје и ќе им овозможат социјално созревање и функционирање, без нивно натамошно стигматизирање и маргинализирање.

ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ КОИ Е НЕОПХОДНО ДА СЕ ПРЕЗЕМАТ

- завршување на процесот на децентрализација на третманот со бупренорфин и подеднаква достапност на лекот бупренорфин до сите лица со нарушувања од употреба на дрога во земјата, вклучително и лицата лишени од слобода
- изготвување на посебна Програма и Протокол за третман на деца кои употребуваат психоактивни супстанции
- планирање и понатамошно проширување на мрежата на служби преку отворање на нови служби за превенција и третман од злоупотреба на дроги во повеќе градови во земјата, според потребата (број на лица со нарушувања од употреба на дрога, оддалеченост од постоечките регионални центри и др.), Гостивар, Кичево, Струга и Прилеп

- исполнување на стандардизирани услови за работа во однос на кадарот и обуката на кадарот во сите специјализирани центри во земјата, обезбедување мултипрофесионални тимови во сервисите за третман и нивна адекватна професионална квалификација,
- обезбедување лекови според медицина заснована на докази, за третман на нарушувања од употреба на дрога и предозирање, во сите сервиси за третман на нарушувања од употреба на дрога и
- ревидирање на постоечките протоколи – протокол за метадон, протокол за бупренорфин и проткол за неонатален апстиненцијален синдром
- изготвување на софтверски програм за лицата со болести на зависност кои се на третман во јавните здравствени установи
- анализа на состојбите во однос на простор, опрема и кадар и примената на протоколите во казнено поправните установи во земјата
- Развивање на специфични програми и протокол за третман на жени/бремени жени
- Подеднаква достапност на сервисите за третман на соматски и психички коморбидитет за лицата со нарушувања од употреба на дрога како и за сите останати пациенти во земјата.

ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ (ИНДИКАТОРИ НА УСПЕШНОСТ)

Напредок во однос на достапност на услугите за пациентите во местото на живеење преку отворање на нови Служби за превенција и третман од злоупотреба на дроги.

Вклучување на што поголем број на лица кои употребуваат дроги во програмите за лекување со агонистичка терапија со опоиди (метадон и бупренорфин). Со овие мерки, ќе се овозможи:

- постигнување апстиненција,
- намалување на зачестеноста и острината на рецидивите,
- намалување на морбидитетот и на морталитетот предизвикани со злоупотреба на незаконската опиоидна дрога или како последица од тоа, особено ризикот од ХИВ, хепатитис Б и Ц и други по крвен пат преносливи болести од инјектирање со нестерилна опрема,
- подобрување на физичкото и психолошкото здравје;
- намалување на криминалното однесување за обезбедување на финансиски средства за злоупотреба на дрога;
- овозможување и поддршка за реинтеграција на работното место и во системот на образованието и
- унапредување на социјалното функционирање

ПОТРЕБНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА

Третманот на зависноста од дроги и лекувањето во дневни болници и болничко лекување на зависници од алкохол и дрога над 30 дена и зависници - судски случаи претставува комбинација на: фармакотерапија (агонистичка терапија со опоиди - метадон и бупренорфин), лекови за смирување на болки, за подобрување на апетитот, регулирање на расположението,

сонот и др.), психотерапија која се спроведува во зависност од проценката на потребите на пациентот и семејството и социотерапија која претставува учење на социјални вештини за возобновување или подобрување на социјалното функционирање.

Согласно, доктринарните ставови и медицината заснована на докази, финансиските трошоци за обезбедување на дневно-болничка и болничка здравствена заштита на лицата со болести на зависности опфаќаат:

	ПАКЕТИ ЗА ЗАВИСНОСТИ И АЛКОХОЛИЗАМ	Цена на пакет услуги
1.	ПАКЕТ БР. 1	
	Во цената на пакетот се вклучени услугите од доктор и медицинска сестра, потрошен материјал и лабораториски услуги	1700,00 денари
2.	ПАКЕТ БР. 2	
	Во цената на пакетот се вклучени услугите од доктор психијатар, доктор и медицинска сестра, потрошен материјал и лабораториски услуги	1900,00 денари
3.	ПАКЕТ БР. 3	
	Во цената на пакетот се вклучени услугите од доктор психијатар, доктор, медицинска сестра, психолог, социјален работник, потрошен материјал и лабораториски услуги	2100,00 денари
4.	ПАКЕТ БР. 4 Болничко лекување на пациенти	
	Во цената на пакетот е вклучен болнички ден за стационарни пациенти (сместување и исхрана во стандардни болнички услови, лекување со спроведување на дијагностички процедури и рехабилитациони мерки и психосоцијален третман на пациентите). Дополнително ќе бидат фактурирани ординирани терапија, потрошен материјал и лабораториски услуги.	550,00 денари

За реализација на мерките и активностите предвидени со оваа програма предвидени се средства за:

1.	Метадон / бупренорфин	Количини
1.1.	Набавка на метадон за 1650 лица со болести на зависности	4 900 000 мл.
1.2.	Набавка на бупренорфин за 330 (400) лица со болести на зависности Таблети од 2 мг. –241 920 мг Таблети од 8 мг. –936 320 мг	1 178 240 мг
2.	Лекување во дневни болници, болничко лекување и лекување во казнено поправни установи	
2.1.	Лекување во дневни болници на зависници од алкохол и дрога над 30 дена	
2.2.	Болничко лекување на зависници од алкохол и дрога над 30 дена	
2.3.	Лекување на зависници-судски случаи	
3.	Неизмирени обврски за реализирани програмски активности за 2020 година	
	ВКУПНО ПОТРЕБНИ СРЕДСТВА	84.500.000,00

Пресметките за потребните количини на метадон и бупренорфин се направени врз основа на податоците за бројот на пациентите и динамиката на потрошувачката на агонистичка терапија со опиоиди (метадон и бупренорфин) во 2020 година и залихите на метадон и бупренорфин. За да се добие проектирана вредност на фискалните импликации земени се цените на чинење на метадон и бупренорфин во 2020 година.

Доколку во 2021 година се отворат нови Служби за превенција и третман од злоупотреба на дроги во Република Северна Македонија, лицата кои ќе бидат опфатени со агонистичка терапија со опиоиди (метадон и бупренорфин), ќе бидат дел од оваа програма.

ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРОГРАМАТА

Оваа програма ќе се реализира во обем и содржина согласно одобрените средства од основниот буџет наменети за оваа програма, во висина од **73.500.000,00 денари и 11.000.000,00 денари** од буџетот на самофинансирачки активности на Министерството за здравство.

ИЗВРШИТЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Извршители на оваа програма во третманот на алкохолизам и со агонистичка терапија со опии (метадон и бупренорфин) се: Психијатриските болници Скопје, Демир Хисар и Негорци, Универзитетска клиника за токсикологија – Скопје и Службите за превенција и третман од злоупотреба на дроги кои функционираат во рамките на болниците во Тетово, Куманово, Струмица, Штип, Гевгелија, Охрид, Битола, Велес, Кавадарци, ГОБ 8-ми Септември Скопје, КПУ Идризово - Скопје и КПУ Затвор Битола.

НАЧИН НА ФАКТУРИРАЊЕ НА УСЛУГИТЕ

Министерството за здравство месечно ќе ги распределува средствата на здравствените установи извршители на активностите врз основа на доставени фактури и извештаи за реализација на активностите содржани во оваа програма.

Набавените количини на метадон и бупренорфин ќе се дистрибуираат до овластените здравствени установи - извршители на програмата, на неделно/месечно ниво по претходна нарачка од страна на Министерството за здравство.

ДОСТАВУВАЊЕ НА ИЗВЕШТАИ И РОКОВИ

Здравствените установи кои се извршители на оваа програма, најдоцна до 20 во месецот доставуваат фактура и месечен извештај за реализирани активности до Министерството за здравство.

МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Министерството за здравство ќе врши редовни контроли во јавните здравствени установи извршители на програмата, во делот на реализирани активности согласно оваа програма и контрола на динамиката на потрошувачката на агонистичка терапија со опии (метадон и бупренорфин) и увид во медицинската документација.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 01 јануари 2021 година.

**ПРЕТСЕДАТЕЛ
НА ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА,
ЗОРАН ЗАЕВ**